

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра педагогіки

ПРОВАЖУЮ
**Проректор з науково-педагогічної роботи
та розвитку**

С.М. Кваша
2021 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради гуманітарно-
педагогічного факультету

Протокол № 7 від «19» травня 2021 р.

Декан факультету І. М. Савицька
на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 32 від «18» травня 2021 р.

Завідувач кафедри

 Р.В. Сопівник

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІКА ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ : для всіх спеціальностей

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ

КАФЕДРА: Педагогіки

РОЗРОБНИКИ: доктори педагогічних наук, професори кафедри педагогіки Ніколаєнко Станіслав Миколайович, Сопівник Руслан Васильович, Васюк Оксана Вікторівна; кандидати педагогічних наук, доценти кафедри педагогіки Маценко Леся Миколаївна, Буцик Ігор Михайлович

Київ – 2021

1. Опис освітнього компонента

Педагогіка та управління закладами вищої освіти (назва)

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь			
Галузь знань	для всіх галузей знань		
Освітньо-науковий рівень	третій		
Освітній ступінь	доктор філософії		
Спеціальність	для всіх спеціальностей		
Освітньо-наукова програма	для всіх ОНП		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	обов'язкова		
Загальна кількість годин	120		
Кількість кредитів ECTS	4		
Кількість змістових модулів	Не передбачено		
Курсовий проект (робота)	Не передбачено		
Форма контролю	Залік (1 курс денна, заочна та вечірня форми навчання)		
Показник навчальної дисципліни для денної, заочної та вечірньої форми навчання			
	денна форма навчання	заочна форма навчання	вечірня форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1	1
Семестр	1	1	1
Лекційні заняття	20	20	20
Практичні, семінарські заняття	20	20	20
Лабораторні заняття			
Самостійна робота	80	80	80
Індивідуальні завдання			
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-	4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є підготовка аспірантів як майбутніх науково-педагогічних працівників, наставників академічних груп до здійснення навчально-виховної і науково-методичної роботи, проведення різноманітних заходів, що сприяють соціальному розвитку молоді, яка навчається; отримання сучасних знань із правових засад створення та діяльності закладів вищої освіти України, а також формування певних умінь та навичок щодо застосування на практиці норм чинного законодавства в роботі на посадах у закладах освіти.

Завданнями освітнього компонента є озброєння аспірантів методологією педагогічної науки, знаннями основних педагогічних категорій і понять, закономірностей функціонування системи вищої освіти і її складників (освітній процес, управління, викладач, здобувач вищої освіти тощо), ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання, виховання, управління в системі вищої освіти; розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах закладу вищої освіти.

Предметом освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є процес створення і функціонування дійсних відношень здобувачів закладів вищої освіти, які забезпечують можливість формування духовно багатого, добропорядного, свідомого громадянина, фахівця вищої кваліфікації різних галузей народного господарства, науки, техніки, культури, освіти тощо, патріота України.

Освітній компонент «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» має міждисциплінарний характер. Він в межах ОНП інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей, зокрема філософії науки, методології та організації наукових досліджень тощо.

Освітній компонент «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-наукової програми третього рівня вищої освіти за всіма спеціальностями.

Після опанування освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **повинен знати:**

- сутність освітнього процесу, виховання та освіти;
- основні напрями та принципи, методи та форми навчання та виховання;
- принципи формування змісту освіти та навчання;
- підходи до оцінювання успішності в навчанні, результативність;
- теоретичні аспекти формування законодавства про надання послуг у сфері освіти;
- правову характеристику закладу вищої освіти;
- перелік нормативно-правових актів, які входять до законодавчої бази закладів вищої освіти;

- майнову та фінансову основи діяльності суб'єктів господарювання у ЗВО;
- нормативно-законодавчі акти, що забезпечують діяльність керівника ЗВО, орієнтовні посадові обов'язки керівника ЗВО, структуру апарату управління ЗВО та роль керівника в його удосконаленні;
- методи аналізу ефективності управління навчально-виховним процесом;
- сучасні технології та стилі управління;
- умови планування роботи ЗВО на навчальний рік;
- моделі та умови прийняття управлінських рішень;
- етичні норми та критерії оцінювання управлінської діяльності керівника ЗВО;
- **здобувач повинен уміти:**
- виявляти педагогічні проблеми в організації навчання і виховання;
- здійснювати характеристику навчальних та виховних процесів;
- оптимально підбирати організаційні форми, методи, прийоми, засоби та принципи навчання, виховання та контролю;
- оперувати положеннями законів України, підзаконних нормативних актів, що приймаються у встановленому порядку органами державної влади та місцевого самоврядування;
- аналізувати зміст нормативно-правових актів, визначати їх недоліки та надавати пропозиції щодо їх вдосконалення;
- раціонально планувати та організовувати навчально-виховний процес;
- використовувати технології продуктивного управління;
- приймати оптимальні педагогічні рішення та впроваджувати ефективні технології управління у ЗВО;
- планувати роботу ЗВО на навчальний рік, розробляти план перспективного розвитку ЗО;
- складати професіограму керівника ЗО.

Основними організаційними формами дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є: лекції, практичні, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контрольні заходи (поточний контроль, підсумковий у формі тестів).

Результатами навчання, якими повинен оволодіти здобувач після вивчення дисципліни є:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вирішувати проблеми в освітньому процесі;
- комплексність і системний підхід до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність);

- комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень;
- комплексність у розробці та реалізації наукових проектів та програм;
- комплексність у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної освіти;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації із навчальних та наукових джерел.

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка рефератів, доповідей, мультимедійних презентацій.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння аспірантами матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій, авторефератів, дисертацій, посібників, підручників, інших навчально-методичних джерел, законодавства у сфері освіти. Самостійна робота регламентується робочим навчальним планом і становить 80 годин, тобто 2/3 загального обсягу навчального часу для вивчення дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Залік є формою підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних та під час самостійної роботи) з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Згідно з навчальним планом *бюджет навчального часу* на вивчення дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» становить 120 годин: для денної, заочної та вечірньої форм навчання: 20 год. лекції, 20 год. практичні, 80 год. самостійна робота.

Форма підсумкового контролю залік за результатами поточного та підсумкового контролю.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти»

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма				заочна форма				вечірня форма			
	усь ого	у тому числі			усь ого	у тому числі			усь ого	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	л		п	с.р.	
Тема 1. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 2. Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 3. Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 4. Суть процесу виховання.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8

Закономірності та принципи виховної роботи. Зміст виховання у ЗВО.												
Тема 5. Основні методи та організаційні форми виховання у ЗВО. Робота наставника студентської групи.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 7. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 8. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8

Тема 9. Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Усього годин	120	20	20	80	120	20	20	80	120	20	20	80

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вища школа і педагогіка вищої школи України на сучасному етапі. Студент та викладач як суб'єкти педагогічної взаємодії.	2
2.	Теорії наукового пізнання, їх характеристика. Сучасні підходи до формуванні змісту навчання у вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	2
3.	Форми та методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінка знань, умінь і навичок студентів.	2
4.	Процес та зміст виховання у ЗВО. Закономірності та принципи виховної роботи.	2
5.	Основні методи та організаційні форми виховання у закладах вищої освіти. Робота наставника студентської групи.	2
6.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	2
7.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	2
8.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності навчальних закладів.	2
9.	Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	2
10.	Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	2
Разом		20

5. Самостійна робота під керівництвом кафедри педагогіки

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	1
1.	Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу у ЗВО.	8
2.	Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	8
3.	Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.	8
4.	Суть процесу виховання. Закономірності та принципи виховної роботи. Зміст виховання у ЗВО.	8
5.	Основні методи та організаційні форми виховання у ЗВО. Робота наставника студентської групи.	8
6.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	8
7.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	8
8.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти	8
9.	Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	8
10.	Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	8
Разом		80

6. Індивідуальна робота

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії виконуються відповідно до освітньо-наукової програми.

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної роботи.

Правильна організація індивідуальної роботи здобувача має вирішальне значення для успішного складання ним заліку з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

- прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
- ознайомитись із законодавством у сфері освіти, монографіями, авторефератами, дисертаціями, посібниками, підручниками, іншими навчально-методичними джерелами, що рекомендовані для ознайомлення, вивчити практику професійної діяльності викладачів вищої школи;
- виконати індивідуальне завдання і подати його у встановлений термін для перевірки викладачу на консультації.

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань передбачають ознайомлення (конспектування, написання есе) із першоджерелами, що враховують зміст усіх тем робочої програми.

Варіанти практичних завдань задаються викладачем дисципліни після прочитаної лекції. Індивідуальність завдання підтримується різними комбінаціями виконання завдань.

Оформлення індивідуальних завдань здійснюється відповідно вимог вищої школи, а результати виконання поданого на перевірку завдання відображаються записом «зараховано», «не зараховано».

Завдання індивідуальної роботи

Проаналізувати статті:

1. Андрущенко В. Вища освіта у пост-Болонському просторі: спроба прогностичного аналізу. *Філософія освіти*. 2005. № 2. С. 6–19.
2. Андрущенко В. Філософія освіти ХХІ століття: у пошуках перспективи. *Філософія освіти*. 2006. № 3. С. 6–12.
3. Андрущенко В. П. Педагогіка майбутнього – педагогіка компромісу. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 16–18.
4. Євтух М. Б. Національна самоідентифікація вищої освіти України в контексті інтеграційних змін. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 37–40.
5. Зязюн І. А. Система освіти у вимірі компетентнісної діяльності й дії вчителя та майстерного управління учінням. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 41–48.

наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». 2014. № 3 (54). С. 29–36.

6. Коберник Г. І. Неперервна педагогічна освіта як освіта впродовж життя. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 151–154.

7. Корінна О. В. Контроль знань в навчальному процесі як педагогічна проблема. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 284–288.

8. Кремень В. Філософія освіти ХХІ століття. *Урядовий кур'єр*. 2003. № 23. С. 7–8.

9. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі : навч. посіб. Київ : Аграрна освіта, 2003. 224 с.

10. Ніколаєнко С. М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. *Вища шк.* 2014. № 8. С. 7–15.

11. Ніколаєнко С. М. Методологічні основи управління якістю вищої освіти в Україні. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2008. Вип. 74. С. 3–8.

12. Трифонова О. М. Проблема компетентнісного підходу у вищій школі. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 156–160.

13. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. Знание, богатство и сила на пороге ХХІ века: пер. с англ. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2004.

14. «Європа 2020»: нова стратегія розвитку. URL: <http://fra.org.ua/uk/an/analitika/publikatsiyi/ievropa-2020-nova-strategiehiiarozvitku>

15. Коллінз Дж. Від хорошого до величного. Київ: Наш формат, 2017. 368 с.

7. Анотація тем навчальної дисципліни

Тема1. *Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО*

Основні педагогічні категорії («виховання», «навчання», «освіта»). Педагогіка як наука. Система педагогічних наук. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки, предмет та завдання. Сутність педагогічного процесу у вищій школі та його закономірності. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.

Структура особистості та її психологічні характеристики. Сутність поняття «формування» та «розвиток». Фактори розвитку особистості (спадковість, середовище, активність). Значення для педагогіки вчення про завдання всебічного розвитку особистості. Освіта – провідний чинник виховання фахівця. Сучасні завдання та зміст всебічного розвитку студентів. Юнацький вік, його особливості. Особливості розвитку інтелекту, мислення, пам'яті, уваги. Індивідуальність. Соціалізація особистості у студентському віці.

Сутність педагогічної діяльності, її види. Функції викладача. Структурні елементи педагогічної діяльності та її характер. Специфіка професійної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти. Функціональні компоненти педагогічної діяльності. Завдання, права та обов'язки викладача ЗВО. Роль і значення культури освітян у становлення демократичної держави. Стиль педагогічної діяльності. Вимоги до особистості викладача. Шляхи формування загальної і педагогічної культури викладача ЗВО.

Питання для самопідготовки за темою1

1. Категорії педагогіки вищої школи.
2. Джерела педагогіки вищої школи.
3. Місце педагогіки вищої школи у системі педагогічних наук.
4. Предмет педагогіки вищої школи.
5. Завдання педагогіки вищої школи.
6. Функції педагогіки вищої школи.
7. Тенденції розвитку педагогіки вищої школи.
8. Сутність педагогічного процесу у вищій школі.
9. Об'єкт педагогіки вищої школи.
10. Поняття «формування» та «розвиток».
11. Фактори розвитку особистості.
12. Студентство як соціальна група.
13. Права студентства.
14. Обов'язки студентства.
15. Психологічні особливості студентського віку.

16. Типології студентства.
17. Адаптації студента до навчання у ЗВО.
18. Педагогічна діяльність у ЗВО.
19. Функції викладача ЗВО.
20. Права і обов'язки викладачів ЗВО.
21. Компоненти праці викладача.
22. Типи спілкування викладачів зі студентами.
23. Стилi педагогічного спілкування.
24. Педагогічна майстерність.
25. Педагогічна культура.

Тема 2. *Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.*

Сутність та поняття про «наукове пізнання». Теорії пізнання, їх характеристика. Методи наукового пізнання, їх характеристика. Національна рамка кваліфікацій. Поняття «копетентності» та «компетенції».

Нормативно-правові документи про вищу освіту в Україні. Поняття про «зміст освіти», основні цілі, завдання і принципи розвитку змісту освіти, рівні формування. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти. Компоненти змісту освіти. Поняття про «зміст навчання». Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання. Сучасні підходи до формуванні змісту навчання у підготовці фахівців та професіоналів. Формування змісту освіти з позицій компетентнісного підходу.

Основні компоненти процесу навчання (цільовий, стимулююче-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, контрольнo-регулюючий, оціночно-результативний), основні функції навчання (освітня, виховна, розвиваюча). Психофізіологічні закономірності процесів формування знань, умінь та навичок. Етапи навчання, їх взаємозалежність.

Поняття «правила», «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок. Характеристика принципів навчання (науковості, систематичності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з практикою, свідомості і активності у навчанні, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу, емоційності у навчанні, виховуючого навчання).

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Пізнання, творчість і параметри, що їх характеризують.
2. Класифікація методів наукового пізнання.
3. Абстрагування та конкретизація.
4. Аналіз та синтез.
5. Індукція та дедукція.

6. Формалізація.
7. Алгоритмізація та моделювання.
8. Розпізнавання образів.
9. Експертна оцінка.
10. Наукові методи емпіричного дослідження.
11. Національна рамка кваліфікацій.
12. Поняття «копетентності» та «компетенції».
13. Нормативно-правові документи, що обґрунтовують зміст освіти у вищій школі України.
14. Сутність змісту освіти.
15. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти.
16. Компоненти змісту освіти.
17. Сучасні напрями оновлення змісту освіти вищої школи.
18. Поняття компетентнісного підходу.
19. Компетентністний підхід у формуванні змісту освіти.
20. Мета вищої освіти.
21. Сутність педагогічного процесу в ЗВО.
22. Структурні компоненти системи, в якій здійснюється педагогічний процес. Сутність та зв'язки між ними.
23. Домінуючі функції педагогічного процесу.
24. Основні завдання педагогічного процесу.
25. Найважливіші закономірності педагогічного процесу.
26. Суттєві протиріччя сучасного педагогічного процесу ЗВО.
27. Принципи, якими регулюється педагогічний процес.

Тема 3. *Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.*

Поняття про методи та засоби навчання, класифікації методів навчання (методи на основі джерел знань, методи навчання на основі пізнавальної діяльності студентів), характеристика методів навчання, ігрові методи навчання, оптимальний вибір методів навчання.

Поняття «форма організації навчання», поняття «форма навчання», класифікації форм навчання та організації навчання. Види навчальних занять у ЗВО і їх характеристика. Лекційно-семінарська системи навчання.

Поняття «засоби навчання». Мета та місце засобів унаочнення в системі засобів навчання, їх класифікація. Наочність як основа для відображення змісту навчання. Засоби унаочнення, їх класифікація. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.

Поняття про «навчальний процес». Організація навчального процесу. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Поняття «діяльність», «активність», «активізація», «навчальна діяльність»,

«навчально-пізнавальна діяльність». Поетапний розвиток навчально-пізнавальної діяльності. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Поняття «контроль», функції контролю (навчальна, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управляюча, оцінююча, прогностична), види контролю (попередній, тематичний поточний, періодичний, підсумковий), принципи контролю (об'єктивність, індивідуальний характер, систематичність, різноманітність форм, достатня кількість даних для оцінки, тематична спрямованість, об'єктивність, єдність вимог, етичність, оптимальність, всебічність), критерії оцінки (обсяг, глибина, міцність, оперативність знань), рівні знань (репродуктивний, реконструктивний, творчий), норми оцінки, компоненти контролю (перевірка, оцінка, облік).

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Поняття «дидактики вищої школи» та її основні категорії.
2. Завдання дидактики вищої школи.
3. Загальні закономірності навчання у дидактиці вищої школи.
4. Система принципів навчання.
5. Принцип єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання.
6. Напрями реалізації принципу забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації.
7. Класифікації методів навчання.
8. Зв'язок між наочними, словесними і практичними методами навчання.
9. Види організаційних форм навчання в ЗВО.
10. Види лекцій та їх особливості.
11. Дидактичні вимоги до лекції.
12. Відмінність між семінарським, лабораторним та практичним заняттями.
13. Поняття «засоби навчання».
14. Правила проведення семінарського, лабораторного та практичного заняття.
15. Теоретичні засади активізації навчальної діяльності.
16. Структура активності.
17. Характеристика навчально-пізнавальної діяльності.
18. Активні форми організації навчання в ЗВО.
19. Методи активізації навчання студентів у ЗВО.
20. Прийоми і засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
21. Шляхи і умови активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
22. Педагогічні технології у вищій школі.
23. Сутність поняття «контроль».

24. Функції та принципи контролю.
25. Види контролю.
26. Критерії оцінки знань студентів.
27. Рівні знань студентів.
28. Форми та методи перевірки ЗУН студентів.
29. Тестовий контроль знань студентів.

Тема 4. Суть процесу виховання. Закономірності та принципи виховної роботи. Зміст виховання у ЗВО.

Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість». Особливості процесу виховання (багатофакторність, довготривалість, ступеневий характер, концентризм, двосторонність, активність, керованість, поступове виявлення результатів виховання та його спрямованість у майбутнє, неперервність та інші). Структурні елементи процесу виховання (мета, зміст, завдання, форми, методи, засоби, результати виховання), його рушійні сили, внутрішні та зовнішні суперечності, компоненти процесу виховання (свідомість особистості, її емоційно-почуттєва сфера, навички і звички поведінки) та етапи процесу виховання. Концепція національного виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання». Характеристика основних принципів виховання.

Поняття про зміст виховання. Особливості змісту виховання у ЗВО. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування. Поняття про «напрями виховання». Зміст громадянського, розумового, морального, правового, естетичного, фізичного, екологічного, статевого, трудового, економічного виховання. Шляхи реалізації змісту основних напрямків виховання (виховання в процесі вивчення навчальних дисциплін, у позааудиторній виховній роботі, виховання студентів шляхом їх залучення до різних видів спільної діяльності, використання виховних впливів сім'ї та громадськості в реалізації напрямків виховної роботи).

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Сутність процесу виховання.
2. Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість».
3. Особливості процесу виховання.
4. Структурні елементи виховання.
5. Етапи процесу виховання.
6. Концепція національного виховання.
7. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
8. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання». Характеристика основних принципів виховання.
9. Зміст виховання.

10. Основні напрями виховання у вищій школі.

Тема 5. Основні методи та організаційні форми виховання у ЗВО. Робота наставника студентської групи

Поняття «метод виховання» та «прийом виховання». Класифікація методів виховання (методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців; методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу). Характеристика методів виховання: методи формування свідомості особистості (бесіда, лекція, дискусія, метод прикладу, навіювання, переконання та інші); методи формування досвіду поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, тренування, прогнозування, доручення, створення виховуючих ситуацій); методи стимулювання поведінки і діяльності (змагання, гра, заохочення, покарання); методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу (педагогічне спостереження, бесіда, опитування, аналіз результатів діяльності здобувачів освіти). Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

Позааудиторна та позавишівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації. Особливості масових організаційних форм виховної роботи (тематичних вечорів, конференцій, конкурсів, олімпіад та інших); групових форм виховної роботи (гуртків, екскурсій, виховних аудиторних годин та інших); індивідуальних форм виховання. Виховна діяльність інших державних і недержавних установ.

Функції, завдання, напрями та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи, планування виховної роботи з групою. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності, функції та стадії розвитку студентського колективу, структура та різновиди студентського колективу, органи студентського самоврядування. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.

Діагностика і вимірювання вихованості. Критерії вихованості. Ступені вихованості. Методи діагностики вихованості. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. Поняття «метод виховання» та «прийом виховання».
2. Класифікація методів виховання, їх характеристика.
3. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
4. Позааудиторна та позавишівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації.
5. Поняття «форма виховної роботи».
6. Організаційні форми виховання у ЗВО.

7. Найбільш поширені форми масової виховної роботи.
8. Структура і зміст виховної години.
9. Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
10. Планування виховної роботи з групою.
11. Поняття «колектив», ознаки колективу.
12. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
13. Структура та різновиди студентського колективу, органи студентського самоврядування.
14. Молодіжні організації, їх роль у вихованні студентів.
15. Діагностика і вимірювання вихованості.
16. Критерії вихованості.
17. Ступені вихованості.
18. Методи діагностики вихованості.
19. Соціометричний тест.
20. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.

Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти.
Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.

Сучасні проблеми розвитку світу. Основні типи держав. Передумови виникнення економіки знань. Освіта і наука в світі та українському суспільстві. Основні теоретико-методологічні підходи до творення законодавства про освіту. Конституція і Закони України про освіту.

Історичні витоки законодавства України про освіту. Роль і місце керівника закладу освіти в реалізації законодавства про освіту. Поняття суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти. Функціональні обов'язки, контракти та посадові інструкції. Структура управління закладом освіти. Особливості діяльності суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Розкрити вплив глобальних викликів на освіту та науку в світі й українському суспільстві.
2. Описати значення економіки знань у контексті глобалізаційних процесів.
3. Проаналізувати динаміку витрат на освіту в бюджетах останніх років. Які висновки можна зробити?
4. Чому країни, які часто мають хороші природні ресурси, землі, не завжди стають світовими лідерами? Навести приклади таких країн, а також держав, які без природних багатств досягли значних успіхів.

5. Чи є доцільним в Україні введення плати за навчання в старшій школі? Відміна положень ст. 53 Конституції України щодо обов'язковості середньої освіти.

6. Які загрози несе суспільству розвиток технологій, підвищення ролі штучного інтелекту? Оцінка цих загроз у працях Ю. Н. Харарі.

7. Проаналізуйте табл. «Етапи розвитку суспільства і комунікацій». Чому прискорений розвиток науково-технічного прогресу спостерігався в останні роки (XIX–XX ст.)?

8. Обґрунтувати основні принципи освітньої діяльності (відповідно до Закону України «Про освіту»).

9. Розповісти про законодавчі підходи до місця і ролі керівника закладу освіти.

10. Охарактеризувати вимоги до керівника закладу освіти згідно з Законом України «Про освіту».

11. Викласти зміст Кодексу законів про працю України (КЗППУ) щодо форми прийому на роботу.

12. Описати права, завдання та обов'язки керівника закладу вищої освіти.

13. Охарактеризувати структуру керівництва університетом (на прикладі НУБіП України).

14. Охарактеризувати функції ректорату.

15. Що таке посадові обов'язки працівника? Яка їхня структура?

16. У чому особливості порядку обрання та діяльності керівника закладу вищої освіти порівняно з керівником школи чи училища?

17. Чим викликана, на Ваш погляд, необхідність демократизації життя закладів освіти?

18. Охарактеризувати класифікації суб'єктів господарювання, які надають послуги в сфері освіти.

Тема 7. *Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.*

Сучасний стан вищої освіти в Європі і світі. Законодавство України про вищу освіту. Національна рамка кваліфікацій. Управління закладом вищої освіти (ЗВО). Професійне самовдосконалення керівника ЗВО. Шляхи модернізації та головні напрямки інноваційного розвитку вищої освіти. Законодавче забезпечення наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у ЗВО.

Головні напрямки розвитку вищої освіти України. Особливості нового Закону України «Про вищу освіту» 2014 року. Програма розвитку університетів наук про життя в рамках програми «Європа – 2020». Стратегічна програма розвитку НУБіП України «Голосіївська ініціатива – 2020».

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Розкрити сучасний стан вищої освіти в Європі і світі.
2. У чому відмінність між університетами США, Європи і України? Що між ними спільного?
3. Опрацювати в новому Законі України «Про вищу освіту» розділ, присвячений управлінню освіти.
4. Охарактеризувати особливості керівництва закладом вищої освіти.
5. Охарактеризувати Національну рамку кваліфікацій. Які її рівні охоплює забезпечує вища освіта?
6. Проаналізувати міжнародну класифікацію професій. До яких галузей освіти і які кваліфікації забезпечуються в НУБІП?
7. Обґрунтувати основні напрями інноваційного розвитку і шляхи модернізації та оновлення вищої освіти України.
8. У чому полягає сутність терміна «нова економіка освіти»? Що потрібно зробити для зацікавлення бізнесу в розвитку освіти?
9. Охарактеризувати зміни, передбачені новим Законом України «Про вищу освіту» (2014).
10. Описати роль і місце Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Яка його взаємодія з ЗВО?
11. Охарактеризувати напрями розвитку НУБіП України відповідно до програми «Голосіївська ініціатива – 2020».
12. Яка роль студентського самоврядування в підвищенні якості освітнього процесу?
13. Назвати основні напрями розвитку, які впливають на майбутнє світу, кожної країни. Прокоментуйте роль жінки в керівній ланці країни (напрямок № 9).

Тема 8. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.

Законодавство України, яке регулює фінансово-господарську діяльність ЗО. Правове регулювання фінансово-господарської діяльності ЗО. Нормативно-правові акти з охорони праці та організаційні засади працеворонної роботи.

Сучасні тренди розвитку вищої освіти в Європі і світі. Університет штату Айова – класичний університет Америки. Україна і Болонський процес.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. Проаналізувати Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Земельний кодекс України та інші нормативно-правові документи, що регламентують фінансово-господарську діяльність закладів освіти.

2. Визначити, що важливіше для державних та комунальних закладів освіти: бути бюджетною установою чи отримувачем коштів?
3. Визначити джерела надходжень закладу освіти, які б поповнювали його бюджет.
4. Ознайомитися з нормативно-правовими актами з охорони праці та організаційними засадами працевохоронної роботи.
5. Чи повинні державні та комунальні заклади освіти сплачувати податок на землю?
6. З якою метою створюють фонди розвитку освіти, благодійницькі фонди?
7. Які напрями наукової, інноваційної діяльності можуть істотно поповнити бюджет університету?
8. Які статті кошторису університету є захищеними?
9. Чи вилучають в бюджет держави кошти, які університет отримав за надання освітніх послуг у кінці бюджетного року?
10. Охарактеризувати сучасні тенденції розвитку вищої освіти в провідних країнах Європи та світу.
11. Розкрити особливості модернізації вищої освіти України відповідно до Болонського процесу.
12. Порівняти структуру, видатки бюджету НУБіП України і Університету штату Айова. Які висновки можна зробити на основі такого аналізу?
13. Охарактеризувати аграрну освіту Німеччини. В чому її відмінність від української?
14. Проаналізувати зміни, що відбулися в освіті України після підписання Болонської Угоди. Які тенденції можна визначити?

Тема 9. *Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.*

Історія виникнення науки управління. Сучасні вимоги до керівника (Good to Great). Закони самоуправління. Самоменеджмент, тайм-менеджмент у діяльності керівника закладу освіти. Управлінська діяльність керівника, моделі управління освітніми установами, організація праці і робочого місця. Основні організаційні форми управління закладами освіти. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти. Планування роботи закладу освіти.

Управлінські рішення, їхня сутність, функції, вимоги до них та різновиди. Етапи прийняття управлінських рішень. Альтернативні рішення. Індивідуальний та колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень у закладі освіти. Контроль за виконанням управлінських рішень.

Питання для самопідготовки за темою 9

1. Ознайомитися з основними теоріями управління соціальними системами. Охарактеризувати спеціальні закони управління.
2. Описати основні моделі управління освітніми установами.
3. Що таке самоменеджмент, особистий план розвитку.
4. Назвати найбільш поширені технології ефективного управління часом. Що таке тайм-менеджмент?
5. Назвати найбільш поширені технології ефективного використання часу («Альп», «Дерево цілей», система Франкліна, АБВГД-аналіз та ін.).
6. Охарактеризувати організаційні форми управління закладу освіти та критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти.
7. Обґрунтувати особливості планування роботи закладу освіти. Розробити план роботи закладу освіти (за вибором студента) на вересень (початок навчального року) та червень (завершення навчального року).
8. Опрацювати тест на уміння делегувати доручення.
9. Чому кращі менеджери світових фірм віддають перевагу дисципліні людей, мислення та дій?
10. Які основні розділи плану роботи університету?
11. Ознайомитися з працею Джима Коллінза «Від хорошого до великого». Чому в процесі створення успішної фірми на перше місце ставлять підбір команди, однодумців, а не вироблення стратегії розвитку?
12. Що означають вирази «дивитися у вікно» чи «дивитися в дзеркало»?
13. Чому керівники 5-го рівня не поспішають зі змінами, реформами, а спочатку зосереджуються на ліквідації недоліків?
14. Що таке управлінське рішення? Навести приклад управлінського рішення в закладі освіти.
15. Розкрити сутність управлінських рішень та вимоги до їх прийняття.
16. Обґрунтувати етапи прийняття управлінських рішень.
17. Навести приклади об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на прийняття управлінських рішень.
18. Як впливає психологічний стан, характер керівника на рішення?
19. Порівняти індивідуальний та колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень у закладі освіти.
20. Які рішення є більш ефективними – колегіальні чи індивідуальні?
21. Описати сутність і вимоги до контролю за виконанням управлінських рішень.
22. Чому в університетських колективах слід більше уваги надавати колегіальним формам прийняття рішень?
23. Підготувати план виконання рішення (підготовка Дня знань, випускного вечора та ін.).

Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.

Основні вимоги та професійно-кваліфікаційна характеристика, психограма керівника закладу освіти. Роль іміджу керівника. Стиль керівництва закладом освіти. Типологія стилів лідерства. Принципи і прийоми в діяльності керівника.

Етичні проблеми навчально-виховного процесу. Етичні стосунки в навчальному закладі. Професійна етика керівника закладу освіти. Модель професійної етики керівника. Типи та класифікація конфліктів, стилі поведінки особистості в конфлікті. Аналіз та культура розв'язання конфліктів.

Питання для самопідготовки за темою 10

1. Назвати вимоги до професії за Є. Клімовим.
2. Назвати вимоги до професії за К. Платоновим.
3. Розкрити сутність понять професіограма і психограма.
4. Скласти перелік норм і вимог, яким повинен відповідати керівник закладу освіти.
5. Описати складники іміджу керівника закладу освіти.
6. Охарактеризувати стилі керівництва відповідно до різних їх класифікацій (автократичний, демократичний, ліберальний).
7. Охарактеризувати сильні і слабкі сторони наведених прийомів управління колективом.
8. Охарактеризувати типи «важких керівників».
6. Назвати основні складники піраміди потреб людини за А. Маслоу.
7. Виділити найголовніші потреби людини, враховуючи які керівник може мати підтримку в колективі. Доведіть свою позицію, спираючись на власний досвід.
8. Описати характеристику керівника 5-го рівня за Дж. Коллінзом.
9. Розкрити сутність поняття етика та охарактеризувати структуру етики як науки.
10. Навести класифікацію етичних цінностей.
11. Обґрунтувати принципи етичних відносин у межах освітніх організацій.
12. Визначити особливості професійної етики керівника закладу освіти.
13. Охарактеризувати рівні моральної свідомості особистості.
14. Обґрунтувати поняття «конфлікт», охарактеризувати його види та причини виникнення.
15. Схарактеризувати основні стилі поведінки особистості у конфліктній ситуації.
16. Навести приклади з власного життя щодо виникнення конфліктів, шляхів їх вирішення.

17. З якою метою в університеті запроваджено урочисту присягу студента?

18. Охарактеризувати основні положення Етичного кодексу науково-педагогічного працівника НУБіП України.

8. Форми контролю

1. Поточний контроль для аспірантів *денної, заочної та вечірньої форм навчання* з дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» проводяться у формах:

- 1) усне опитування;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист індивідуального завдання;
- 4) бліц-опитування.

2. Контроль засвоєння матеріалу здійснюється за допомогою тестового контролю.

3. Підсумковий семестровий контроль у формі:

– письмового заліку – для слухачів *денної, вечірньої та заочної форми навчання (перший семестр)*.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної теми.

T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	Залік	Всього
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	30	100

9. Контрольні питання

Перелік питань з дисципліни

«Педагогіка та управління закладами вищої освіти»

1. Основні педагогічні категорії («виховання», «навчання», «освіта»).
2. Педагогіка як наука.
3. Система педагогічних наук.
4. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки, предмет та завдання.
5. Сутність педагогічного процесу у вищій школі та його закономірності.
6. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.
7. Структура особистості та її психологічні характеристики.
8. Сутність поняття «формування» та «розвиток».
9. Фактори розвитку особистості (спадковість, середовище, активність).
10. Значення для педагогіки вчення про завдання всебічного розвитку особистості.
11. Освіта – провідний чинник виховання фахівця.
12. Сучасні завдання та зміст всебічного розвитку студентів.
13. Юнацький вік, його особливості.
14. Особливості розвитку інтелекту, мислення, пам'яті, уваги.
15. Індивідуальність.
16. Соціалізація особистості у студентському віці.
17. Сутність педагогічної діяльності, її види.
18. Функції викладача.
19. Структурні елементи педагогічної діяльності та її характер.
20. Специфіка професійної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти.
21. Функціональні компоненти педагогічної діяльності.
22. Завдання, права та обов'язки викладача ЗВО.
23. Роль і значення культури освітян у становлення демократичної держави.
24. Стиль педагогічної діяльності.
25. Вимоги до особистості викладача.
26. Шляхи формування загальної і педагогічної культури викладача ЗВО.
27. Сутність та поняття про «наукове пізнання».
28. Теорії наукового пізнання, їх характеристика.
29. Методи наукового пізнання, їх характеристика.
30. Національна рамка кваліфікацій.
31. Поняття «копетентності» та «компетенції».
32. Нормативно-правові документи про вищу освіту в Україні.
33. Поняття про «зміст освіти», основні цілі, завдання і принципи розвитку змісту освіти, рівні формування.

34. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти.
35. Компоненти змісту освіти.
36. Поняття про «зміст навчання».
37. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання.
38. Сучасні підходи до формуванні змісту навчання у підготовці фахівців та професіоналів.
39. Поняття «копетентності» та «компетенції».
40. Формування змісту освіти з позицій компетентнісного підходу.
41. Основні компоненти процесу навчання.
42. Основні функції навчання.
43. Психофізіологічні закономірності процесів формування знань, умінь та навичок.
44. Етапи навчання, їх взаємозалежність.
45. Поняття «правила», «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок.
46. Характеристика принципів навчання.
47. Поняття про методи та засоби навчання, класифікації методів навчання.
48. Характеристика методів навчання, ігрові методи навчання, оптимальний вибір методів навчання.
49. Поняття «форма організації навчання», «форма навчання».
50. Класифікації форм навчання та організації навчання.
51. Види навчальних занять у ЗВО і їх характеристика.
52. Лекційно-семінарська системи навчання.
53. Поняття «засоби навчання».
54. Мета та місце засобів унаочнення в системі засобів навчання, їх класифікація.
55. Наочність як основа для відображення змісту навчання.
56. Засоби унаочнення, їх класифікація.
57. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.
58. Поняття про «навчальний процес». Організація навчального процесу.
59. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів.
60. Поняття «діяльність», «активність», «активізація», «навчальна діяльність», «навчально-пізнавальна діяльність».
61. Поетапний розвиток навчально-пізнавальної діяльності.
62. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності.
63. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
64. Поняття «контроль», функції контролю.
65. Види контролю, принципи контролю.
66. Критерії оцінки, рівні знань, норми оцінки, компоненти контролю.
67. Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість».

68. Особливості процесу виховання.
69. Структурні елементи процесу виховання, його рушійні сили, внутрішні та зовнішні суперечності, компоненти процесу виховання та етапи процесу виховання.
70. Концепція національного виховання.
71. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
72. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання».
73. Характеристика основних принципів виховання.
74. Поняття про зміст виховання.
75. Особливості змісту виховання у ЗВО.
76. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування.
77. Поняття про «напрями виховання».
78. Зміст громадянського, розумового, морального, правового, естетичного, фізичного, екологічного, статевого, трудового, економічного виховання.
79. Шляхи реалізації змісту основних напрямків виховання.
80. Поняття «метод виховання» та «прийом виховання».
81. Класифікація методів виховання.
82. Характеристика методів виховання.
83. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
84. Позааудиторна та позавузівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації.
85. Особливості масових організаційних форм виховної роботи
86. Особливості групових форм виховної роботи.
87. Особливості індивідуальних форм виховання.
88. Виховна діяльність державних і недержавних установ.
89. Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
90. Планування виховної роботи з групою.
91. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності.
92. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
93. Структура та різновиди студентського колективу.
94. Органи студентського самоврядування.
95. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.
96. Діагностика і вимірювання вихованості. Критерії вихованості. Ступені вихованості. Методи діагностики вихованості.
97. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.
98. Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
99. Планування виховної роботи з групою.

100. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності.
101. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
102. Структура та різновиди студентського колективу.
103. Органи студентського самоврядування.
104. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.
105. Діагностика і вимірювання вихованості.
106. Критерії вихованості. Ступені вихованості.
107. Методи діагностики вихованості.
108. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.
109. Вплив глобальних викликів на освіту та науку в світі й українському суспільстві.
110. Значення економіки знань у контексті глобалізаційних процесів.
111. Роль освіти і науки в світі та українському суспільстві.
112. Основи творення законодавства про освіту.
113. Основні принципи освіти (відповідно до Закону України «Про освіту»).
114. Права та обов'язки учасників освітнього процесу.
115. Класифікація суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти.
116. Правове регулювання фінансово-господарської діяльності закладів освіти.
117. Особливості керівництва закладом вищої освіти.
118. Зміни, передбачені новим Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.).
119. Стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання «Європа – 2020» (наукова складова «Горизонт – 2020»).
120. Напрями розвитку НУБіП України відповідно до програми «Голосіївська ініціатива – 2020».
121. Принципи інноваційної діяльності (за Й. Шумпетером).
122. Законодавче забезпечення й сучасні проблеми вищої освіти.
123. Головні напрямки інноваційного розвитку і шляхи модернізації та оновлення вищої освіти України.
124. Національна рамка кваліфікацій: мета, структура.
125. Нормативно-правові акти з охорони праці та організаційні засади працевпорядної роботи.
126. Сучасна система освіти в Європі і світі (країна на вибір студента).
127. Моделі дослідницьких університетів світу: гумбольдтська, нордична (скандинавська).
128. Критерії рейтингової оцінки університетської освіти.
129. Україна і Болонський процес.
130. Особливості нового Закону України «Про освіту».
131. Бюджетний кодекс та кошторис університету.

132. Податковий кодекс та особливості оподаткування закладів освіти.
133. Актуальні тенденції розвитку законодавства України про освіту.
134. Система державних органів управління освітою та їх функції.
135. Законодавчий фундамент діяльності керівника закладу освіти.
136. Вивчення особистості в системі управління.
137. Організація праці і робочого місця керівника.
138. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти.
139. Сутність поняття «управлінське рішення».
140. Управлінське рішення як складова управлінського циклу.
141. Механізм розробки та впровадження управлінських рішень.
142. Етапи прийняття управлінських рішень.
143. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень.
144. Моделі прийняття управлінських рішень.
145. Організація виконання управлінських рішень. 14. Професійно-кваліфікаційна характеристика керівника закладу освіти.
146. Імідж керівника закладу освіти.
147. Сутність поняття стилю керівництва.
148. Класифікація стилів управління, їх характеристика.
149. Умови формування індивідуального стилю управління керівника закладу освіти.
150. Гендерний аспект стилів керівництва у закладах освіти.
151. Професійна етика керівника закладу освіти. Аналіз та культура розв'язання конфліктів.
152. Фактори дотримання ділової етики та етикету в освітньому середовищі.

**Тестові завдання для підсумкового контролю знань з дисципліни
«Педагогіка та управління закладами вищої освіти»**

1. Із наведеного переліку оберіть твердження, які можна віднести до глобальних викликів світу:

а) швидке наростання екологічної кризи;
б) динамізм процесів у кількісному і якісному планах;
в) поширення транскордонної злочинності;
г) криза глобального економічного управління;
д) складність у розумінні та ідентифікації;
е) глобальна культурна криза.

2. Виберіть з переліку освітні ступені в порядку зростання:

а) молодший спеціаліст	д) бакалавр
б) кваліфікований робітник	е) спеціаліст
в) магістр	є) повна вища освіта
г) базова вища освіта	ж) молодший бакалавр

3. До вищих закладів освіти згідно Закону України «Про вищу освіту» (2014) належать:

а) технікуми	д) університети
б) училища	е) ліцеї
в) коледжі	ж) колегіуми
г) інститути	з) гімназії

4. Відомими українськими керівниками навчальних закладів є ...

5. Метою педагогіки вищої школи є:

а) Дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання учнів.
б) Дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів і розробка на цій основі шляхів удосконалення процесу підготовки кваліфікованого спеціаліста.
в) Спрямованість на формування компетентного вчителя, який володіє методологією педагогічної науки.
г) Вивчення та розробка нових педагогічних технологій.

6. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія має на меті:

а) Розвиток творчого потенціалу студентів у процесі співробітництва.
б) Розвиток творчого потенціалу студентів у результаті вимогливості викладачів.
в) Самореалізацію і самовираження суб'єктів у навчально-виховному процесі.
г) Удосконалення техніки спілкування.

7. Національна рамка кваліфікацій містить опис ... рівнів.

8. Визначення «... упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності викладача і студентів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань» стосується:

а) форм навчання	б) принципів навчання
в) методів навчання	г) правил навчання

9. Керівні положення, дотримання яких зумовлює ефективність навчального процесу – ...

10. Вкажіть, які з наведених методів не належать до словесних:

а) інструктаж	б) бесіда
в) демонстрування	г) самостійне спостереження
д) лекція	е) лабораторний метод

11. Зазначте для кожного з наведених методів навчання його види чи форми:

Метод навчання	Види, форми
1. Вправи	а) Катехізична, евристична, пояснювальна
2. Бесіда	б) Усна, письмова, графічна, технічна
3. Дискусія	в) Проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький
4. Розповідь	г) Ввідна, оглядова, проблемна
5. Проблемні методи	д) Репродуктивна, пошукова
	е) Панельна, симпозіум, дебати

12. Які методи належать до групи наочних методів навчання?

а) графічні роботи, демонстрування, самостійне спостереження
б) демонстрування, самостійне спостереження, ілюстрування
в) графічні роботи, вправи, лабораторні роботи
г) лабораторні роботи, вправи, демонстрування

13. Виберіть з переліку тип лекції, яка вибудовується як діалог викладача з аудиторією, при якому студенти мимоволі залучаються до пошуку рішень, порівнюють різні підходи до розв'язання задач.

а) ввідна лекція	в) проблемна лекція.
б) пояснювально-ілюстративна лекція.	г) лекція-пояснення.

14. З наведеного списку послідовно відберіть принципи, методи, форми організації навчання.

А. Принципи дидактики	1. Дискусія
Б. Методи навчання	2. Науковість навчання
В. Форми організації навчання	3. Семінар
	4. Екскурсія
	5. Бесіда
	6. Олімпіада
	7. Врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів
	8. Самостійне спостереження
	9. Конкурс
	10. Пояснення

15. З наведеного переліку виберіть метод виміру й оцінювання знань, умінь та навичок студента за допомогою спеціально підготовлених стандартизованих завдань.

а) усне опитування
б) практична перевірка
в) тестовий контроль
г) письмова робота
д) графічна перевірка
е) спостереження за навчальною діяльністю студентів

16. Семінарське заняття – це:

а) Форма організації навчальної роботи студентів, яка застосовується лише на старших курсах і де основним методом навчання є самостійна робота з книгою.
б) Форма організації самостійної навчальної роботи, яка використовується у вищій школі і де основним видом роботи є заслуховування й обговорення доповідей студентів.
в) Форма організації навчання, основним завданням якої є збагачення і поглиблення знань студентів з окремих курсів.
г) Форма організації навчання, що застосовується у ЗВО, з метою активізації пізнавальної діяльності студентів.

17. Доповніть перелік принципів навчання:

а) науковості
б) систематичності та послідовності
в) доступності викладання
г) зв'язку навчання з життям
д) свідомості й активності
е) міцності знань, умінь і навичок
ж) ...
з) ...
к) ...

18. У якій групі зазначена правильна послідовність видів навчальної праці:

а) Семінарське заняття, лабораторне заняття, індивідуальне заняття.
б) Лекція, самостійна робота, семінарське заняття.
в) Семінарське заняття, лекція, самостійна робота.
г) Навчальна ділова гра, лекція, семінарське заняття.
д) Лекція, навчальна ділова гра, самостійна робота.
е) Самостійна робота, лекція, семінарське заняття.

19. Програма розвитку університетів наук про життя «Європа–2020» спрямована на:

ж) зростання рівня освіченості;
з) зростання економічних показників;
и) зростання стабільності;
к) зростання інклюзивності;
л) зростання капіталовкладень.

20. Метод навчання, що визначається як багаторазове повторення певних дій та операцій (розумових чи практичних) – це ...

а) інструктаж	б) вправи
в) лабораторний метод	г) виробничо-практичний метод
д) демонстрування	е) пояснення

21. Із наведеного списку послідовно відберіть принципи, методи, форми виховання.

А. Принципи виховання	1. Дискусія
Б. Методи виховання	2. Поєднання педагогічного керівництва з розвитком ініціативи
В. Форми виховання	3. Туристичний похід
	4. Екскурсія
	5. Опора на позитивне в учня, студента.
	6. Заохочення
	7. Прихованість виховних впливів

	8. Приклад 9. Привчання 10. Зустрічі з представниками різних професій 11. Читацька конференція 12. Доручення
--	--

22. Знайти найбільш повне визначення авторитету викладача:

а) Одна із форм влади;
б) Здатність однієї людини впливати на поведінку іншої;
в) Не пов'язана із соціальним статусом, примусом і винагородами здатність викладача впливати на думки, почуття і поведінку студентів;
г) Вплив лише на ті дії та погляди, що входять до сфери компетентності викладача.

23. Світовий рейтинг закладів вищої освіти вираховується за такими критеріями: ...

24. Відповідно до Закону України «Про освіту» держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі, не меншому ... відсотків національного доходу:

а) 20
б) 15
в) 7
г) 5

25. Доповніть перелік напрямів виховання у ЗВО:

а) громадянське
б) патріотичне
в) правове
г) трудове
д) фізичне
е) екологічне
ж) ...
з) ...
и) ...

26. Розташуйте етапи засвоєння знань відповідно до логіки навчального процесу:

а) закріплення і удосконалення знань, застосування знань на практиці
б) узагальнення, запам'ятовування навчального матеріалу
в) сприймання навчальної інформації
г) осмислення навчального матеріалу

27. Виберіть особливості виховання.

а) багатофакторний і довготривалий процес
б) адаптивний процес
в) ступеневий характер виховання
г) не має спрямованості у майбутнє
д) двосторонній активний процес
е) керований процес

28. Поставте у правильній послідовності етапи виховання особистості:

а) Формування поглядів і переконань;
б) Ознайомлення із загальними нормами, вимогами;

в) Формування відносин;
г) Формування загальної спрямованості особистості.

29. Із наведеного переліку оберіть масові організаційні форми виховання:

а) Тематичний вечір
б) Виховна година
в) Вишивання
г) Вечір запитань і відповідей
д) Конференція
е) Гурток
ж) Читання художньої літератури
з) Фестиваль

30. Описує, констатує та аналізує норми, звичаї, моральні чесноти представників різних народів і народностей, соціальних груп і прошарків, різних спільнот, які й складають моральні стосунки у суспільстві на різних етапах його розвитку:

и) Емпірична етика
к) Загальна теорія моралі
л) Нормативна етика
м) Професійна етика
н) Історія етичної думки

9. Методи навчання

Словесні (розповідь, пояснення, лекційний метод), практичні (вправа, практична робота), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження). Окрім цього широко використовуються ігровий; проблемного навчання; інтерактивні; аналіз професійних ситуацій тощо.

10. Методичне забезпечення

Під час вивчення дисципліни використовуються такі нормативні документи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки, Національна доктрина розвитку освіти XXI ст., Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; навчальний план, ОП. Широко застосовуються посібники, словники, довідники, методична, наукова література; мультимедійні презентації; тести для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

Рекомендована література

Основна:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія : підруч. Київ : Либідь, 1998. 557 с.
2. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 1. Чернівці : Букрек, 2015. С. 210-219.
3. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 566 с.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 615 с.
6. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.
7. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи : тексти лекцій. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. 307 с.
8. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навч. посіб. Харків, 2016. 260 с.
9. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів. Київ : Вид. Паливода А. В., 2008. 134 с.
10. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. 608 с.
11. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 486с.
12. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
13. Ніколаєнко С. М. Від освіти масової до освіти якісної (нова стратегія розвитку освіти України). Київ, 2011. 43 с.
14. Ніколаєнко С. М. Законодавча база управління навчальними закладами: навч. посіб. Київ, НУБіП України, 2015. 225 с.
15. Ніколаєнко С. М. Керівник навчального закладу: навч. посіб. Київ, НУБіП України, 2016. 172 с.
16. Ніколаєнко С. М. Наукові дослідження в університетах – визначальний чинник зростання якості освіти. Київ : Прок-Бізнес, 2007. 176 с.
17. Ніколаєнко С. М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. Київ, Знання, 2006. 207 с.
18. Ніколаєнко С. М. Освіта і наука. Законодавчі та методологічні основи. Київ, Політехніка. 2004. 279 с.
19. Ніколаєнко С. М. Якісна освіта – шлях до справедливого суспільства знань. Київ НАКККіМ, 2013. 80 с.
20. Ніколаєнко С. Теоретико-методологічні основи управління: монографія. Київ, Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 419 с.

21. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
22. Педагогіка вищої школи / В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волощук та ін ; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. Київ : Педагогічна думка, 2009. 256 с.
23. Педагогіка вищої школи / за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2005. 399 с.
24. Педагогіка вищої школи : збірник тестових завдань / уклад. В. І. Кобаль. Мукачево : МДУ, 2016. 74 с.
25. Педагогіка та психологія вищої школи (Частина І. Педагогіка вищої школи) : хрестоматія ; навч. посібн. / укладачі Світлана Володимирівна Виговська; Оксана Вікторівна Васюк. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 797 с.
26. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни : навч. посіб. для підготовки докторів філософії / уклад. І. О. Казак. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
27. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.
28. Цокур О. Я. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Вип. 1. Основи наукового педагогічного дослідження ; за ред. Панькова А. І. Одеса, 2002. 424 с.

Додаткова література

1. Андрущенко В. Вища освіта у пост-Болонському просторі: спроба прогностичного аналізу. *Філософія освіти*. 2005. № 2. С. 6–19.
2. Андрущенко В. Філософія освіти ХХІ століття: у пошуках перспективи. *Філософія освіти*. 2006. № 3. С. 6–12.
3. Андрущенко В. П. Педагогіка майбутнього – педагогіка компромісу. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 16–18.
4. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підруч. Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 412 с.
5. Васюк О., Виговська С. Соціометричне дослідження міжособистісних взаємин студентів академічної групи. *Молодь і ринок*. 2016. № 5 (136). С. 118–122.
6. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Київ : Школяр, 1999. 385 с
7. Ващенко Г. Виховний ідеал. *Історія української школи і педагогіки* : хрестоматія [укладник О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя]. Київ : Т-во Знання, КОО, 2003. С. 489–493.
8. Ващенко Г. Загальні методи навчання. *Історія української школи і педагогіки* : хрестоматія / [укладник О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя]. Київ : Т-во Знання, КОО, 2003. С. 478–489.
9. Вербицкий А. А. Концепция знаково-контекстного обучения в вузе. *Вопросы психол.* 1987. № 5. С. 31–37.

10. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія : навч. посіб. Київ, 1995. 237 с.
11. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка : навч. посіб. Вінниця : РВВ ВАТ Віноблдрукарня, 2001. 200 с.
12. Гербарт Й. Ф. Перші лекції з педагогіки / Йоган Фрідріх Гербарт. Коваленко Є. І. *Історія зарубіжної педагогіки* [Текст] : хрестоматія / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна ; [ред. Є. І. Коваленко]. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. С. 326–336.
13. Гладкова В. М. Професійне самовдосконалення менеджерів вищих навчальних закладів: акмеологічні основи: монографія. Київ: Освіта України, 2013. 350 с.
14. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 223 с.
15. Деревянко Б. В. Послуги у сфері освіти: правове регулювання : монографія. Донецьк, ПП «ВД «Кальміус», 2013. 388 с.
16. Десятов Т. М. Інтернаціоналізація та транснаціоналізація – закономірні вияви глобалізаційних процесів у сфері вищої освіти. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 74–68.
17. Дістервег А. В. Посібник для освіти німецьких вчителів. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. *Історія зарубіжної педагогіки* [Текст] : хрестоматія. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. С. 360–423.
18. Євтух М. Б. Національна самоідентифікація вищої освіти України в контексті інтеграційних змін. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 37–40.
19. Законодавство України про освіту: збірник офіційних текстів законів станом на 22 січня 2013 р. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 274 с.
20. Залужний О. С. Учення про колектив. *Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ–ХХ ст.)* : хрестоматія / упорядник Л. Д. Березівська та ін. Київ : Наук. світ, 2003. С. 344–363.
21. Зязюн І. А. Система освіти у вимірі компетентнісної діяльності й дії вчителя та майстерного управління учінням. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 29–36.
22. Ільїн В. В., Лузан П. Г., Рудик Я. М. Методика тестового контролю успішності навчання студентів : монографія. Київ : НАКККіМ, 2010. С. 14–15, 21–41.
23. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. С. 178–32.

24. Коберник Г. І. Неперервна педагогічна освіта як освіта впродовж життя. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 151–154.
25. Коменський Я. А. Велика дидактика. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. *Історія зарубіжної педагогіки* [Текст] : хрестоматія. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. С. 100–155.
26. Копилов В.О. Когнітивні метаморфози влади. *Гуманітарний часопис*. 2007. № 1. С. 43-54.
27. Корінна О. В. Контроль знань в навчальному процесі як педагогічна проблема. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 284–288.
28. Кремень В. Філософія освіти ХХІ століття. *Урядовий кур'єр*. 2003. № 23. С. 7–8.
29. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М. : Политиздат, 1975. С. 173–182.
30. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі : навч. посіб. Київ : Аграрна освіта, 2003. 224 с.
31. Лузан П.Г. Теорія і методика формування навчально-пізнавальної активності студентів : монографія. Київ : Національний аграрний університет, 2004. 272 с.
32. Макаренко А. С. Коллектив и воспитание личности. М. : Педагогика, 1972. 333 с.
33. Мамонтов Я. А. Художньо-дідактичний метод. *Маловідомі періоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ–ХХ ст.)* : хрестоматія / упорядник Л. Д. Березівська та ін. Київ : Наук. світ, 2003. С. 261–279.
34. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М. : Педагогика, 1972. С. 87–102, 120–147, 181–186.
35. Матюшкин А. М. Теоретические вопросы проблемного обучения. *Сов. пед.* 1971. № 7. С. 38–47.
36. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: матеріали до першої лекції / Уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. Київ, 2004. 24 с.
37. Ніколаєнко С. М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. *Вища шк.* 2014. № 8. С. 7–15.
38. Ніколаєнко С. М. Методологічні основи управління якістю вищої освіти в Україні. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2008. Вип. 74. С. 3–8.
39. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. С. 17–43.

40. Русова С. Ф. Дидактика. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [укладник О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя]. Київ : Т-во Знання, КОО, 2003. С. 381–392 с.

41. Сазик В. Сучасні моделі дослідницьких університетів: витоки, стратегії розвитку та перспективи розбудови в Україні. *Ідеологія і політика*. 2012. № 2. С. 25-39.

42. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. [2-ге вид., стер.]. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 320 с.

43. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. Київ : ІЗМН, 1997. С. 8–25.

44. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. Київ : ІЗМН, 1997. С. 170–177.

45. Сухомлинський В. О. Народжується особистість... *Рад. освіта*. 1967. № 17.

46. Татарінов І. Є., Герасимов О. В. Світова практика формування рейтингів університетів: визначення найбільш об'єктивних критеріїв та індикаторів оцінювання. *Український соціум*. 2013. № 1(44). С. 100-116.

47. Трифонова О. М. Проблема компетентнісного підходу у вищій школі. *Вища освіта України: теор. та наук.-мет. часопис. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2014. № 3 (54). С. 156–160.

48. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Ушинський К. Д. *Вибрані педагогічні твори* : в 2 т.; [за ред. А. І. Пискунова]. Т. 1 : Теоретичні проблеми педагогіки : пер. з рос. Київ : Рад. шк., 1983. С. 192–417.

49. Ушинський К. Д. Про користь педагогічної літератури. *Історія української школи і педагогіки* : хрестоматія / [упорядник О. О. Любар; ред. В. Г. Кремень]. Київ : Знання, 2003. С. 209–223.

50. Френе С. Педагогічні інваріанти. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. *Історія зарубіжної педагогіки* [Текст] : хрестоматія. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. С. 595–613.

51. Чепіга Я. Ф. Національне виховання. *Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX–XX ст.)* : хрестоматія / упорядник Л. Д. Березівська та ін. Київ : Наук. світ, 2003. С. 191–208.

Нормативні правові документи:

1. «Голосіївська ініціатива – 2020». Програма розвитку університету на 2015–2020 роки. URL : <http://nubip.edu.ua/node/10330> **Голосіївська ініціатива 2020**.

2. Закон України «Про вищу освіту». URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Закон України «Про освіту» (2017 р.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL : http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf.

5. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки. URL : http://kntu.net.ua/index.php/kaf_design/Vihovna-robota/Nacional-no-patriotichne-vihovannya/Dokumenti-do-obgovorennya/Strategiya-nacional-no-patriotichnogo-vihovannya-ditej-ta-molodi-na-2016-2020-roki.

6. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacionalno-patriotichne-vihovannya/>.

Інформаційні ресурси

1. <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>

2. <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/Калашнікова%20Л.%20М.%20С%20Жерновникова%20О.%20А.%20Педагогіка%20вищої%20школи%20у%20схемах%20і%20таблицях%20%20.pdf>

3. 123456789/740/1/Kobal%27%20V.M.%20NMV_zbirnyk%20testovykh%20zavdan%27.pdf

4. https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf

5. Боголіб Т. М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта. URL: http://www.dissertlib.com/left_menu%20парка/rozvitok.php

6. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

7. Глобальні проблеми і виклики XXI століття в кн. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності (2005). URL: <http://library.if.ua/book/121/8047.html>

8. Гребнев Л.С. Россия в Болонском процессе: середина большого пути? URL: <http://www.tsure.ru/oleg/vao/part1/Grebnev.doc>

9. Європа 2020: нова стратегія розвитку URL: <http://fra.org.ua/uk/an/analitika/publikatsiyi/ievropa-2020-nova-strategiehiiarozvitku>

10. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

11. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

12. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

13. Історія сучасного світу. URL: <http://www.history.vn.ua/book/suchasnogo/4.html>

14. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою : стан і труднощі розроблення в . URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>

15. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
16. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0969-01>
17. Постанова «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>
18. Програма розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування України на 2015-2020 роки «Голосіївська ініціатива 2020». URL: <http://nubip.edu.ua/node/3980>
19. Рейтинг МОН – 2013. Національна система рейтингового оцінювання вищих навчальних закладів. URL: www.mon.gov.ua/img/zstored/files/Рейтинг_МОН_2013.doc
20. Стояненко І.В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230>